№ 60 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 30 **1900** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 30 № 60

ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարւան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից)

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դեռ ոչինչ չէ արված.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Երկրաշարժից վնասվածների օգտին. Նամակ Բաթումից. Նամակ Բագուից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Կիսարձանը.

ԴԵՌ ՈՉԻՆՉ ՉԷ ԱՐՎԱԾ

Պէտք է ցաւել, որ մինչեւ այժմ ոչ մի լուրջ գիտնական հիմնարկութիւն չը ձեռնարկեց հետազօտելու այն երկրաշարժները, որոնք տեղի ունէին ներկայ ձմեռվայ ընթացքում Անդրկովկասում և Փոքր-Ասիայում: Ախալքալաքի գաւառի աւերիչ երկրաշարժը արձագանք գտաւ ընդարձակ շրջանում և երկրի ցնցումները զգացվեցին հեռաւոր տեղերում: Սակայն բացի այդ գաւառից, ըստ երեւոյթին, գոյութիւն ունեն եւ ուրիշ երկրաշարժական կենտրոններ, որոնց վերաբերութեամբ չեն ժողովված ճիշդ տեղեկութիւններ: Փոքր-Ասիայի հարաւ-արեւմուտքում երկրաշարժի ցնցումները արտայայտվեցին խիստ կերպով և Այնթապի կողմերում տեղի ունեցան մեծ աւերումներ, որոնք մանաւանդ աղէտի տխուր կերպարանք ստացան գարնան յորդ անձրեւներից յետոյ, որոնք խորտակեցին ոչ միայն խարխուլ, այլ եւ համեմատաբար քիչ վնասված տները: Հարկաւոր եղաւ այնտեղ եւս օգնութեան գործ կազմակերպել և վնասվածներին օգնելու նպատակով ժողովվեց 4 միլիօն ղրուշից աւելի գումար:

Փետրվար ամսի սկզբից երկրաշարժի ցնցումները ժամանակ առ ժամանակ ըզգացվել են Բայազէտում, Տիգրանակերտում, Բաֆրայում, Այդընի եւ Իզմիրի կողմերում: Բայազէտում եւ նրա շրջակայ գիւղերում վնասվեցին շատ տներ և մի քանիսը բոլորովին քանդվեցին: Ազգաբնակութիւնը երկիւղի մէջ է և կասկածում է, որ մի գուցէ յանկարծ այդ ցնցումները աւելի վտանգաւոր կերպարանք ստանան, մանաւանդ որ մինչեւ այժմ եղած ցնցումների մեծ մասը տեղի է ունեցել գիշերվայ ժամերին:

Երկրաշարժի բնաւորութեան վերաբերութեամբ որ և է հայեացք և կարծիք կարելի է յայտնել այն ժամանակ միայն, երբ դիտողութիւնները կատարված են բարեխիղճ կերպով և փաստերը արձանագրված ճշգութեամբ և սիստեմատիկաբար: Այդպիսի մի գործ կարող են կատարել այնպիսի հիմնարկութիւնները, ինչպէս են երկրաշարժաբանական կայարանները, որոնք ունեն անհրաժեշտ գործիքներ երկրի մեծ ու փոքր ցնցումները նշանակելու համար: Սակայն այդպիսի կայարանները մեր երկրում գոյութիւն չունեն եւ նոյն իսկ Թիֆլիսում գտնվող երկրաշարժաբանական գործիքները դեռ այնքան կարգի չեն բերված, որ կարողանան գիտնական եզրակացութիւնների համար բաւականաչափ նիւթ մատակարարել:

Առանց գիտնական ճիշդ դիտողութիւնների՝ դժուար է երկրաշարժային երեւոյթները ուսումնասիրել եւ նրանց համակարգութեան բերել: Ուստի պէտք է ամեն կերպ աշխատել, որ այդ դիտողութիւնները կատարելու համար անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծվեն Անդրկովկասում և նրա սահմանակից երկրներում: Սակայն ապարդիւն և աւելորդ չի լինի, եթէ տեղական ինտելիգենտ անձինք իրանց կողմից արձանագրեն երկրաշարժի ցնցումների դէպքերը և նրանց ուղեկից զանազան երեւոյթները՝ նշանակելով տեղը, օրը, ժամը և տեղեկութիւններ հաղորդող անձերի անունները: Այդպիսի փաստերը, եթէ բարեխղճութեամբ արձանագրվեն, կարող են ունենալ յայտնի չափով նշանակութիւն և ծառայել իբրեւ սկզբնական նիւթ ապագայ լուրջ ուսումնասիրութիւնների համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Մեր դարավերջիկ հայ մամուլը կարծես խօսք մի է արել, որ վերանորոգէ բիբլիական լեգենդայի աշտարակաշինութիւնը: Ըստ երեւոյթին, նա աշխատում է մի բարձր եւ նշանաւոր շէնք կառուցանել: Դէս ու դէն ընկնողները քիչ չեն. բերում են քար, աղիւս, փայտ, դարսում են այդ նիւթերը. մէջ տեղ կայ նոյն իսկ եւ եռանդ: Բայց գործը առաջ չէ գնում. աղմուկ, խօսք, իրարանցում—որքան կամենաք, իսկ այն, ինչ պիտի լինէր մի փառաւոր աշտարակ, ներկայացնում է զանազան նիւթերի մի անհեթեթ կոյտ, մի խառնիճաղանճ զանգուած, որ «շինութիւն» բառի հետ կապված հասկացողութիւնից շատ հեռու է: Բաբելօնի աշտարակը չը շինվեց, որովհետեւ նրա վրա աշխատող մարդիկ զրկվեցին միմեանց հասկանալու ընդունակութիւնից: Մեր հայկական աշտարակաշինութիւնն էլ նոյն դժբախտութիւնն ունի. չը կան ղեկավարող սկզբունքներ, գոյութիւն չունի գաղափարականը, իւրաքանչիւր աշխատող չը գիտէ, թէ ինչու է նա աշխատում, չունի որոշ նպատակակէտ, չէ հաւատում, որ ստեղծագործութիւնը ունի իր օրէնքները, իր անողորմ պահանջները: Հողմարածութիւնը, «աանկ ալ, անանկ ալ ըլլալու» ձգտումը—ահա թէ ինչն է պատճառ, որ աշխատողների առաջ միայն մի քաօս է կուտվում եւ նրանք նայում են միմիանց, չեն կարողանում միմեանց հասկանալ: Երբեք ուղղութիւնների հարցը այնքան արհամարհված չէ եղել մեր մամուլի մէջ, ինչպէս այժմ. երբեք հայ գրողը չէ ձգտել դառնալ մի տափակ, անորոշ, դիմագուրկ զանգուած, ինչպէս այժմ. եւ երբեք շօվինիստական այն տենդը, թէ հայը ազգասիրաբար պիտի չը հակաճառէ միւս հային՝ այնքան չէ շփոթել մտքերը, ինչպէս ներկայ օրերում: Խոստովանում ենք, այս բաբելօնական աշտարակաշինութեան մէջ մի առանձին տեղ բռնում է Վեննետիկի «Բազմավէպ» ամսագիրը: Մենք շատ անգամ ենք առիթ ունեցել ցոյց տալու մեր ընթերցողներին, թէ որքան տարօրինակ հասկացողութիւններ ունի վանական այդ ամսագիրը այնպիսի հարցերի վերաբերմամբ, որոնք վանքին չեն պատկանում, այլ վանքից դուրս գտնվող աշխարհին: Հետեւելով «Բազմավէպի» հայեացքներին, մենք պիտի թազցնենք մի հայի անբարոյական, զզուելի արարքները, քանի որ նա հայ է եւ իբրեւ հայ՝ իր ազգակցից միայն խրախոյս պիտի ստանայ: Հետեւելով վանական այն տրամաբանութեան, որով տոգորված են «Բազմավէպի» էջերը, մենք իւրաքանչիւր գրական գործի վերաբերմամբ միայն մի դիրք պիտի բռնենք—գովասանական: Կարդացէք «Բազմավէպի» այն երեսները, ուր խօսք է լինում նոր լոյս տեսած գրքերի մասին, եւ դուք կը հիանաք. չը կայ անշնորքութիւն, չը կայ գրողի ընդունակութիւն, ձիրքի այս կամ այն աստիճանը—ամենքը լաւ են, ամենքի վերաբերմամբ պատրաստ են երկու-երեք զոյգ միանըման գովասանական բառեր: Այս անգամ «Բազմավէպը» մի բուռն տենչանք է զգացել փառաբանելու... Տիգրան Նազարեանցին եւ նրա հովանաւորութեան տակ բորբոնած այն գրականութիւնը, որի գոհարների ամենափայլունն է սովորեցնել հայ կանանց, թէ ինչպէս կարելի է խօսել հովհարի միջոցով: Եւ ահա «Բազմավէպը» արտագրում է «Տարազից» այն «աղերսագիրը», որ ուղղված է «Մշակին» եւ որի մէջ մեզ խնդրում են վերջ տալ «անձնական բանակռւին». ապա Մխիթարեան ամսագիրը մի շարք ահեղ խորհրդածութիւններ եւ խրատներ է յօրինում:

Հայ լրագրութիւնը ժողովրդեան կրթիչ մեծ վարժարանն լինելով, այդ ժողովուրդը պիտի չը յաճախէ հօն, եթէ տեսնէ, որ իր մըտքի գործիչներն անձնական պայքարներ միմեանց դէմ մղելու կաչխատին. ժողովուրդը չի յարգեր հայ լրագրութիւնը, եթէ նա այդ ապարդիւն եւ տաղտկալի բանակռիւներու վերջն չը տեսնէ. Ինչ ծիծաղաշարժ եւ զայթակղական պիտի լինէր, եթէ մի վարժարանի մէջ աշակերտաց դաստիարակները շարունակ բանակռիւներու զբաղէին. եւ ո՞ր աշակերտն հոն կրթուելու համար պիտի յաճախէր: Եւ մեր լրագրութիւնը արդ այն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԻՍԱՐՁԱՆԸ

(Մարսել Պրէվօ)

—

Բարնայի համայնքը, որ մինչեւ 188... թիւը անընդհատ ընտրում էր յետադէմ ձայնաւորների, այս անգամ վերջապէս ընտրեց հանրապետականներին:

Այդ աչքի ընկնող փոփոխութիւնը կատարվեց շնորհիւ տեղական մի կալուածատիրոջ—պ. Ֆերնայ-Դէկլօի, որը մօտ յարաբերութեան մէջ էր մինիստրութեան հետ եւ ժողովրդի մէջ զարթեցրել էր երկաթուղու գիծ անցկացնելու յոյսը, մի գիծ, որ միջոց պիտի տար տեղացիներին իրանց աւելորդ կենսական մըթերքները—թռչուններ, ձու եւ ընդեղէններ Պարիզ փոխադրել:

Պարոն Ֆերնայ-Դէկլօն ընտրված էր համայնական ժողովի նախագահ. նրա օգնականներն էին որմնադիր (քարտաշ) Բարրաշէն եւ հիւրանոցատէր Կօմպէն: Նախագահը ծագումն էր առնում մի ընտանիքից, որի տոհմը վաղուց ի վեր յայտնի էր իբրեւ ազատամիտ հայեացքների տէր, իսկ ինքը, նախագահը, բացի դրանից եւ ջերմ պաշտպան էր ներկայ կառավարութեան: Ընդհակառակը, նրա երկու օգնականները եւ ժողովի մնացած անդամները ուրիշ, բոլորովին նոր հայեացքների տէր մարդիկ էին, բայց խուսափում էին միանգամայն բացարձակ կերպով այդ հայեացքները արտայայտելուց: Նրանցից մի քանիսը մինչեւ անգամ իրանց այնքան էլ լաւ չէին զգում, երբ նրանց բացարձակ «հանրապետական» էին կոչում:

Մի հանգամանք ժողովի հէնց առաջին նիստում տուեց այդ երեւոյթին աւելի որոշ կերպարանք:

Դահլիճի վառարանը զարդարված էր մի կիսարձանով, որը—կարելի է արդեօք հաւատալ—ներկայացնում էր Նապօլէօն III-ին... Աստուած իմ, ճիշդ որ կայսրը... Այդ պատկերը սեպտեմբերի 4-ին անվնաս էր մնացել: Բարնայը մի յետ ընկած գիւղ է եւ ազատ է ամեն տեսակ պաշտօնական այցելուներից, մի հանգամանք, որ առիթ է տուել անվնաս թողնել տիրապետողին, չը նայած որ նա արդէն մեռած է եւ նրա կուսակցութիւնը կատարելապէս ջնջված:

Նախագահը բացատրեց, որ պէտք է այդ անտակտութեանը վերջ տալ եւ Նապօլէօն III-ին բոլորովին դուրս հանել դահլիճից: Բայց երբ նա առաջարկեց վառարանը զարդարելու համար ձեռք բերել հանրապետութեան կիսարձանը համայնքի հաշւով, ժողովը ուժգին բողոքեց: Վերջապէս նա ստիպված եղաւ յանձն առնել իր հաշւով բերել տալ այդ գեղարուեստական զարդարանքը: Այդ պայմանով էլ ժողովը տուեց իր հաւանութիւնը: Վճռվեց մի նամակ ուղղել պրէֆէկտին, որ նա ներկայ գտնվի տօնախմբութեանը եւ անձամբ բանայ կիսարձանը, որը խսկոյն պատուիրվեց Պարիզում: Պրէֆէկտը պատասխանեց հեռագրով. «Ես ինձ բաղդաւոր եմ համարում, որ կարող եմ այցելել Բարնայի բարի համայնքին, որը վերջապէս ազատվեց բէակցիայից»:

Հինգ օրից յետոյ երկաթուղու գնացքը համայնքի ժողովի համար բերեց մի երկար արկղ, որի վրա մի քանի անգամ գրված էին «պաշտօնական», «զգոյշ» բառերը: Կիսարձանը ստացվել էր:

Պարոն Ֆերնայ-Դէկլօն հրաւիրեց համայնքի ժողովի բոլոր անդամներին եւ արկղը նրանց ներկայութեամբ բացվեց: Նրա մէջ լցրած էին խոտ եւ թղթի կտորներ, որոնց մէջ պարունակվում էին գիպսի մի կոյտ անձեւ կտորներ. կիսարձանը ճանապարհին վայր էր ընկել եւ փշրվել: Միայն մի կտորը, որի վրա քանդակված էին «R. F.» տառերը՝ շրջապատված դափնի տերեւներով, մնացել էր անվնաս:

Այդ բոլորը ժողովի վրա վատ տպաւորութիւն թողեց: Միայն Բարրաշէն, նախագահի առաջին օգնականը՝ ծիծաղում էր քթի տակ եւ ուրախանում այդ անբաղդութեան վրա, որովհետեւ նա ներքուստ նախանձում էր նախագահին նրա պաշտօնի համար, որը նրան այդպիսի ազատ գործողութիւնների առիթ է տալիս: Բայց նախագահը բաւականացաւ միայն սառնասիրտ բացականչութեամբ. «Կորուստը ափսոսալի է, բայց եւ շատ հեշտ վերականգնելի. երկաթուղու վարչութիւնը պատասխանատու է ամեն մի առարկայի համար, որը յանձնվում է իրան: Ես մի խնդիրք կը ներկայացնեմ եւ համոզված եմ, որ նա կիսարձանը իր հաշւով կը գնէ»:

Բարրաշէն հաւատ չընծայեց նրան եւ յոյս ունէր, որ երկաթուղու վարչութիւնը կը մերժէ այդ պահանջը: Բայց նա չարաչար սխալվեց. հազիւ մի շաբաթ էր անցել, երբ Բարնայում ստացվեց մի արկղ, որի մէջ գտնվում էր նոր կիսարձանը: Արկղը մեծ զգուշութեամբ բացեցին ժողովի առաջ: Երբ խոտը եւ թղթի կտորները հանեցին արկղից, ժողովականները չը կարողացան զսպել իրանց զարմանքի եւ հիացմունքի արտայայտութիւնը: Վեհ պատկերը փայլում էր իր չքեղութեամբ եւ մաքրութեամբ: Դա այն չնչին հանրապետութիւններից չէր, որոնք թէեւ հեշտ եւ լաւ կերպով ներկայացնում են «ազատութիւնը», «հողագործութիւնը» կամ Ֆրանսիայի լոկ մի քաղաքը, անորոշ դիմագծերով, հասկերով զարդարված հարթ մազերով, կուրծքը ամօթխածութեամբ ծածկած, բայց չեն հաւասարվել այս մէկին, որի դէմքը արտայայտում է եռանդ, իսկ շրթունքները կարծես հրաման են տալիս: Նրա գլուխը զարդարված էր հերոսական սաղաւարտով եւ բաց շապկի տակից երեւում էր կլորիկ կուրծքը, որը, կարծես, բաբախում էր յեղափոխական ոգով: Բարրաշէն զգաց իրան յաղթված եւ բացականչեց:

—Սատանան տանի, այս ինչ գեղեցիկ աղջիկ է:

Իսկ Կօմպէնը յուզված դարձաւ նրան եւ շշնջաց ականջին:

—Եղբայր Բարրաշէ, մի ընկերուհի, ինչպիսին այս չքնաղ կոյսն է, կարող է, անկասկած, մի ամուսին փոխարինել, այնպէս չէ՞:

Բայց երբ նախագահը ցանկացաւ կիսարձանը հանել խոտի միջից եւ դնել վառարանի գլխին, յանկարծ նա երեք մասի բաժանվեց: Երկու նուրբ ճեղքուածքներ, որոնց ոչ ոք առաջ չէր նկատել, տարածվել էին կիսարձանի շուրջը մէկը մէկի վերեւում, աչքի մօտ, իսկ միւսը ներքեւ, պարանոցի մօտ:

Պարոն Ֆերնայ-Դէկլօն ապշել էր ճակատագրի վրա, որը այսպէս անողոք կերպով խորտակում էր նրա ծրագիրները: Անշարժ եւ լուռ նայում էր նա հանրապետութեան այդ երեք կտորներին: Նրա առաջ ակամայից պատկերանում էր մի սարսափելի կերպով մահացածի, սպանվածի դէմքից հանած գիպսեայ պատկերը:

Ի՞նչ անել. պահանջել երկաթուղու վարչութիւնից երրորդ կիսարձանը: Վտանգ չը՞ սպառնում արդեօք այս անգամ էլ նոյնպէս փշրվածը ստանալու... Ո՛չ... Աւելի լաւ է հրաժարվել օրհնութեան հանդէսի ծրագրից... Պրէֆէկտին գրել...- պատահարի մասին հաղորդել...

Բարրաշէն, որը երկար ժամանակ ուշադրութեամբ դիտում էր կիսարձանը, ասաց.

դրից մէջ է: Միայն ի Թէքանյա մեր գրական գործիչները ուրախալի խաղաղութեամբ յառաջ էր վարեն իրենց խմբագրական գործն. ի Ռուսաստան եւ յԵւրոպա, ուր քաղաքականութեան արեւն կը ճառագայթէ, ցաւալի է ըսել, հոն լոյս տեսած մեր Թերթերուն մէջ արդ գզվռտուք կայծեն, կը խառնեն եւ ծաւալ կը գտնեն նախանձ, անձնական չարէք, հին հակակրութիւններէ եւ բռնամտութիւններէ մղեալ տխուր բանակռիւններ:

Թամի որ այդ մասին «Մշակը» դէմ ուղղած մի գրութեան վրայ են հիմնած, մենք կատարելապէս իրաւունք ունենք հրապարակով պահանջելու ա. Ղազարի ստորագրից, որ նա ապացուցանէ, թէ «Մշակը» մեծանձնէ, անձնական չարէ, հին հակակրութիւններէ» մղված բանակռիւներ է վարել ցոյց տալէք, վերապատուելի հայրեր. «Մշակի» բոլոր համարները գտնվում են ձեր գրադարանի մէջ, դուք էլ, փառք Աստուծոյ, ազատ ժամանակ շատ ունէք եւ ժամանակ գրքեր քրքրելու պատրաստականութեան կը պահանջէինք, որ դուք ցոյց տաք, որ «Մշակը» կռիւներ մղել է այնպիսի ժամանակ, երբ մէջտեղ գաղափար չէ եղել, կը պահանջէինք, որ դուք ապացուցանէք, թէ մեզ համար երբ եւ իցէ նշանակութիւն են ունեցել անձնաւորութիւնները, թէ մենք նախանձել ենք մեր չուզին, ... կառավարողներին կռւել եւ անհատը կռւելը մենք մեր պարտքն ենք համարել եւ պատմեցանք էլ կը համարենք, անանձ անձինք բոլոր փոփոխական խրատներ: Բայց կան որպիսի դէպքեր—Այն ժամանակ միայն, երբ մենք տեսնում ենք, որ մի գաղափար, լինի դա անհատական խոյի ազատութիւնը, լինի դա մարդկային արժանապատւութիւնը, ոտքի տակ է տրորւում Մենք, օրինակ, կատաղի կռիւ ենք մղել եւ պիտի մղենք այն ստրացուական սկզբունքի դէմ, որ ասում է, թէ հայը միայն լուսաւորչականն է, ուրեմն եւ Ալիշանները, իրանց հսկայ գործերով, արժանի չեն կրելու այն անունը, որ ունի մի աւազակ-վաչկատուն միմիայն նրա համար, որ համբուրում է լուսաւորչական եկեղեցու քարերը: Բայց մի եւ նոյն ժամանակ մենք կատաղի Թշնամի կը լինենք եւ այն կաթօլիկ հայի դէմ, որ գնում է սովատանջ ժողովրդի մէջ, հաւատացնում է հացի կարօտին, թէ սովը, կոտորածը Աստուած ուղարկել է այն պատճառով, որ այդ դժբաղդը կաթօլիկ չէ, այլ հերետիկոս. եւ ապա տալիս է սովամահին մի քանի գրօշներ այն պայմանով միայն, որ նա կաթօլիկ դառնայ: Այդ բանը մենք համարում ենք սրբապղծութիւն, տմարդութիւն եւ կռւում ենք նրա դէմ, որքան ոյժ ունենք: Ապարդիւն են, վերապատուելի հայրեր, մենք ձեր այդ պատասխանը լսում ենք այժմից իսկ: Մենք սիրում ենք գաղափարական բանակռիւը, մենք դրանից բարիքներ եւ միմիայն բարիքներ կարող ենք սպասել: Կայ, ի հարկէ, եւ անձնական բանակռիւ. բայց մենք միշտ կարողացել ենք արհամարհել մեր հակառակորդներին, երբ նրանք, չնորք չունենալով ազնիւ բանակռիւ մղելու, սկսել են ծաղրել մեր խմբագրութեան մէջ աշխատողներին, զանազան ծամածռութիւններ անել, ցեխ շպրտել մեր դէմ: Փաստեր—որքան կամենաք: Թերթեցէք հէնց այն «Տարազը», որի վրա սիրահարված էք. վերջին չորս տարիների ընթացքում ինչ լրբութիւններ ասէք, որ չեն տպագրվել այդ շաբաթաթերթում «Մշակի» աշխատակիցների հասցէին: Կարդացէք, վերապատուելիներ. դուք այնտեղ կը տեսնէք մեր խմբագրութեան անդամներին նոյն իսկ «կանկան» պարելիս. կը տեսնէք, որ այնտեղ նկարագրված են այս կամ այն աշխատակցի աչքերը, դէմքը, շարժվելու ձեւը: Այնուհետեւ նայեցէք «Մշակին» եւ ասացէք—մի բառով անգամ պատասխանե՞լ ենք մենք այդ լրբութիւններին: Մերը—գաղափարական պայքարն է. կռւում ենք այնքան ժամանակ, երբ հակառակորդը պահում է իրան օրինաւոր կերպով, երբ հարցը հասարակական նշանակութիւն է ունենում. բայց հէնց որ հակառակորդը դառնում է մի այնպիսի բան, որի անունը փողոց է, գինետուն է եւ ոչ թէ ժամուլի պատիւը պահող մի մարդ, մենք իսկոյն անտես ենք անում նրան, մենք նրան չենք արժանացնում մեր ուշադրութեան: Շատ եւ շատ են այնպիսի դէպքեր, երբ մաքրասիրութիւնը, ազնւութիւնը, պատիւը հարկադրում են ձեզ լռել: Ահա մի նորոգոյն փաստ: «Մշակի» մէջ մենք բերինք լեհական մի եպիսկոպոսի կարծիք այն մասին, թէ ինչից է, որ ժամանակակից բանաստեղծութիւնը ընկել է. օգտվելով առիթից՝ մենք երկու խօսք ասեցինք եւ այն հայերի մասին, որոնք վերջին տարիներս վարժվում են ոտանաւորական արհեստի մէջ եւ արդէն հասել են այն աստիճանին, որ համարեա այլ եւս անկարելի է լինում նոյն իսկ բացատութիւն կազմող, չնորքով բանաստեղծների գրուածքներին էլ հաւատալ: Եւ ահա վեր է կենում «Մուրճի» խմբագիրը եւ առանց այլ եւ այլութեան ասում է, թէ «Մշակը» պատրաստ է բացառութիւն համարել «Մուրճի» այն բանաստեղծներին, որոնք թղթակցութիւններ կուղարկեն իրան, այսինքն «Մշակին»: Մենք այս դէպքում միայն լռել կարող էինք եւ այդպէս էլ արինք, որովհետեւ մեր առջեւ ունենք արդէն ոչ թէ բանակռւի արժանի հակառակորդ, այլ ուղղակի մի հիւանդոտ, բորբոքված ուղեղ: Ահա մենք բացատրեցինք, թէ ինչ սահմանների մէջ ենք հնարաւոր եւ օգտակար համարում բանակռիւը: Հիմա բարեհաճեցէք առաջ գալ ձեր ապացոյցներով եւ հաստատել, որ մենք երբ եւ իցէ դուրս ենք եկել այդ սահմաններից: Սպասում ենք, վերապատուելի հայրեր: Փորձեցէք մի անգամ էլ պարզ ու հասկանալի լինել...

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

—

Ստացանք Ախալքալաքի երկրաշարժից վնասվածների օգտին.

Ջ ա ն գ ե զ ո ւ ր ի ց՝ Ա. Մէլիք-Ազարեանցի պղնձահանքերում ծառայողներից 100 րուբլի:

Բ ա գ ո ւ ի ց՝ Ղեւոնդ Յակոբեանից եւ տ. Յակոբեանից 18 րուբլի:

Ա տ ա մ ա ն ս կ ա յ ե ա ստանիցայից՝ (Աստրախանի նահանգ) Մկրտիչ Ռոստովանեանից 10 ր.:

Մ ա ր ի ո ւ պ օ լ ի ց՝ (Եկատերինոսլաւի նահանգ) Յովհաննէս Կարինեանից եւ Ներսէս Ոսկանեանից 55 րուբլի: Նուիրատուներն են. Ն. Ոսկանեան, Գ. Դիլանչեան, Дьячковъ—5-ական ր., Յ. Մանտալեան 3 ր., Յ. Մանտալեան, Յ. Բէրբէրեան, Ս. Պօյաճեան, Գ. Եզէկեան—2-ական ր., Կ. Մարտիրոսեան 1 ր. 50 կ., Ռ. Ասմայեան, Յ. Բէչթաւեան, Յ. Այվաթօ, Մ. Բաղդասարեան, Ա. Բաղդասարեան, Ն. Ջալլաթեան, Գ. Գէորգեան, Յ. Խաչատրեան, Ա. Վարդապետեան, Ն. Սերոբեան, Պ. Բրտօյեան, Մ. Մուրադեան, Ա. Գահրամանեան. Բ. Սարգիսօվ, Հ. Ոսկանեան, Բ. Լազարով, Պ. Թոռլաքեան, Алиашинъ Евдок., Отъ неизвѣстнаго, Алеасандросъ, Մ. Կուռու-օղլի. Յ. Մարգարեան, Ի. Մանաս-օղլի. Խ. Մանդալեան, Մ. Մանդալեան, Մ. Խալաթեան—1-ական ր., Ա. Բէրբէրեան, Մ. Մանուկեան, Ոմն—50-ական կոպէկ:

Վ օ ր օ ն է ժ ի ց՝ Միհրան Թիւթէլեանից 22 րուբլի: Նուիրատուներն են. Ն. Տէր-Ստեփանոսեան 10 ր., Մ. Թիւթէլեան 3 ր., Յ. Երուշանեան, Գ. Թոփալեան, Գ. Ասմայեան—2-ական ր., Յ. Պէտէլեան, Ա. Աւագեան, Ս. Աճագեան 1-ական րուբլի:

Բ ա գ ո ւ ի ց՝ Յովհաննէս Մասեանից 5 ր. 35 կոպէկ: Նուիրատուներն են. Թ. Մուսաելեան 2 ր., Յ. Սեւումեան, Յ. Մասեան, Ա. Սեւումեան—1-ական ր., Վ. Մասեան 35 կոպէկ:

Ղ ա ր ա ս ու - Բ ա զ ա ր ի ց՝ ուսուցիչ Յ. Աբրահամեանից 2 րուբլի, որ նուիրել են հայոց դպրոցի աշակերտները. Կ. Բարոնեան 1 ր., Մ. Աբրահամեան, Գ. Նեմցէյեան, Մ. Գախալեան—20-ական կ., Հ. Խաչատրեան 15 կ., Բ. Զանչուլեան, Մ. Զանչուլեան, Հ. Աւէկեան, Գ. Բենքլերեան—10-ական կոպէկ: (Հաշված է ճանապարհածախս 15 կոպէկ):

Թ ի ֆ լ ի ս ի ց՝ Թ. Տէր-Առաքելեանից 6 ր. 50 կոպէկ: Նուիրատուներն են. Թ. Տէր-Առաքելեան, Յ. Կարապետեան, № №—1-ական ր., Մի արհեստաւորից, Մ. Աւագեան, Օ. Մանթաշեան, Ս. Պետրոսեան, Մի ոմն, Եղիշէ, Կամարեան—50-ական կոպէկ:

«Մշակի» № 41-ի մէջ յիշված է Տագանրոգից Օ. Օհանեանից ստացված 21 ր. 15 կոպէկի մասին: Այդ գումարի նուիրատուներն են. Խ. Մարտիրոսեան 3 ր., Վ. Օհանեան, Մ. Խասբէկօվ—2-ական ր.. Օ. Օհանեան, Օ. Նազարեան, Մ. Լազարեան, П. Борчановъ, Գ. Յարօնօվ, Տաչչիեվ, В. Ковалевъ, Ա. Տէր-Ստեփանեան—1-ական ր., Սրաբիոնեան, Մ. Տէր-Մինասեան, Կ. Մնացականեան, Гусейновъ, Ա. Յարունօվ, Ս. Լազարեվ, С. Лукьяновичъ, Խ. Պօղոսօվ—50-ական կ., Տիգրան 25 կ., Հ. Ղազարօվ, Առաքելօվ—20-ական կ., Ա. Ախնազարօվ 15 կ.: Օհանէսօվ 30 ր., Ադարեան 25 կ., М. Вѣтрикова 10 կ., Նազարօվ 25 կ.. Առաքելօվ 20 կ., Джафаръ-Кули 25 կոպէկ:

Ընդամենը 250 րուբլի 50 կոպէկ::

Մինչեւ այժմ ստացել ենք 32,796 ր. 60½ կոպէկ, երեք ոսկի ռուպի եւ 50 իտալական լիրա: Ուղարկել ենք 32,000 րուբլի, 3 ոսկի ռուպի եւ 50 իտալական լիրա: Մեզ մօտ մնում է 796 ր. 60½ կ.:

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

—

Մարտի 27-ին

Կիրակի, ամսիս 26-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, այնպիսի կատաղի քամի բարձրացաւ, որ մի ակնթարթում սարսափի մէջ գցեց ամբողջ ազգաբնակութիւնը: Մի քանի րոպէում հարիւրաւոր տների կտուրներ եւ դռներ ու պատուհաններ էին, որ քամին պոկում էր տեղից եւ շպրտում փողոցները. ամենահաստ ծառերը արմատից հանեց, մի քանի հին ու խարխուլ տներ էլ քանդվեցին, բայց մարդկանց ոչ մի դժբաղդութիւն չը պատահեց: Նոյն միջոցին, այստեղից մօտ 50 վերստ տարածութեան վրա մի ուրիշ դժբաղդութիւն է առաջ բերել քամին: Սուպսա եւ Նոտանէբի կայարանների մէջտեղը մի մեծ ծառ, քամու սաստիկ ուժին չը դիմանալով, պոկվում է արմատից եւ ընկնում երկաթուղու գծի վրա. այդ միջոցին Նոտանէբի կայարանից նոր դուրս է գալիս նաւթակաթսաներով բեռնաւորված գնացքը, որի մեքենավարը չը վախենալով չուու գալուց՝ աւելացնում է գնացքի արագընթացութիւնը, չը նկատելով ծառը: Շոգեմեքենան հանելով ծառին մի քանի քայլ քարշ է տալիս ծառը եւ դուրս ընկնում գծից, չուռ տալով մի քանի նաւթով լիքը կաթսաներ, որոնք բոլորովին ջարդվել են: Ասում են, որ թեթեւ կերպով վնասվել է մեքենավարի ոտը, եւ մի կոնդուկտոր: Մանրամասնութիւնները դեռ յայտնի չեն:

Նոյն գիշերը այստեղի «Փոխադարձ վարկի» ընկերութեան գրասենեակում հաւաքվել էր անդամների չը տեսնված ու չը լսված թիւ, որոնք հրաւիրված էին կամ հին կառավարչին վերընտրելու, կամ նրա տեղ նորը ընտրելու: Խորհրդի նախագահ Հ. Շպալեանսկին, բանալով ժողովը, մանրամասն բացատրեց ժողովականներին այդ փափուկ պաշտօնի համար հա-

---

—Եթէ ինձ յանձնվի այս կիսարձանը, ես նրան կը վերականգնեմ:

—Կարո՞ղ էք դուք այդ անել, Բարրաչէ,—բացականչեց նախագահը, բռնելով նրա երկու ձեռքերը:

—Ի հարկէ... Ջե՞ որ ոչ մի կտոր չէ պակասում: Միմեանց վրա կը դնեմ այդ կտորները, միջից մի երկաթ կանցկացնեմ եւ մէջը գիպսով կը լցնեմ. դա աւելի ամուր կը մնի, քան առաջ, երբ մէջը դատարկ էր:

Ստանալով կիսարձանի կտորները, Բարրաչէն վերադարձաւ տուն. երեկոյեան նա յետ դարձաւ ժողովարան՝ իր հետ բերելով նորոգած կիսարձանը: Ճեղքվածները բոլորովին չէին երեւում. համայնքը իր զարմանքը արտայայտում էր թէ պ. Ֆերնայ-Դէկլօյին եւ թէ Բարրաչէին. առաջինը վճարել էր արձանի արժէքը, իսկ երկրորդը վերանորոգել էր: Հետաքրքրվողների բազմութիւնը աճում էր. յետադէմները նոյնպէս ներկայ էին միւսների հետ: Որովհետեւ թարմ գիպսից, որով լցված էր կիսարձանը, մի առանձնայատուկ, ծծմբային հոտ էր փչում, ուստի նրանք արհամարհանքով բացականչեցին.

—Համայնքի նախագահի հանրապետութիւնից գզուելի հոտ է փչում:

Միւս օրը հոտը միանգամայն չքացաւ, բայց երեկոյեան դէմ նկատելի եղաւ մի առանձնատեսակ երեւոյթ. հանրապետութիւնը ամբողջովին, թէ ճակատը, թէ այտերը եւ թէ պարանոցը, նուրբ ճեղքուածներով էին պատած: Համայնքի քարտուղարը սարսափած վազեց Բարրաչէին կանչելու:

—Ես գիտեմ ինչն է դրա պատճառը,—մրմռաց որմնադիրը:—Միջի թաց գիպսը, չորանալու ժամանակ, լայնացել է... Ոչինչ չէ կարելի անել, մինչեւ որ բոլորովին չը չորանայ: Այնուհետեւ ես կը լցնեմ այդ ճեղքուածները:

Դէպքի մասին լուրը իսկոյն տարածվեց համայնքի մէջ եւ այցելուների հոսանքը նորից սկսվեց: Կիսարձանը, այդ ընդհանուրի հետաքրքրութեան առարկան, պէտք էր հեռացնել:

—Պիտի խորտակվի ձեր հանրապետութիւնը,—ասաց պաստորը ձեռքերը շփելով.—դուք նրան չը պիտի կարողանաք սրբագործել:

Սկսվեց անվայել խօսքերի փոխանակութիւն. Կօմպէնը մինչեւ անգամ սկսեց կռւել:

Ինչպէս Բարրաչէն խոստացել էր, դժբաղդութիւնը նորից վերացվեց: Թէեւ մի քանի գծեր դեռ մնում էին դէմքի վրա, բայց ընդհանրապէս ստացվեց դարձեալ բաւական կարգին հանրապետութիւն: Օրհնութեան օրը նոյնը մնաց, ինչպէս առաջ էր—մօտակայ կիրակի օրը:

Տօնախմբութեանը մեծ շուք տալու համար, կիսարձանը ծածկեցին սպիտակ սաւանով: Պրէֆէկտը պիտի իր ձեռքով բարձրացնէր այդ սաւանը:

—Հանդէսի նախընթաց երեկոյեան Բարրաչէն խորհրդաւոր դէմքով մօտեցաւ նախագահին եւ ասաց.

—Աւելորդ չի լինիլ, եթէ մենք մէկ անգամ էլ նայենք հանրապետութեանը. նա կարող է մի երկու ճեղքուածք եւս ունենալ:

Դէկլօն համաձայնվեց:

Նրանք մտան դահլիճը եւ վերցրին սաւանը: Մի սարսափելի տեսարան ներկայացաւ նրանց առաջ: Հանրապետութեան ամբողջ երեսը, պարանոցը, հերոսական սաղաւարտը, ծածկված էին փոփոխակի կանաչագոյն բշտիկներով եւ սեւ սարսափելի բծերով: Կարելի էր կարծել, որ դա մոմից շինած մի մոդէլ է, որը դնվում է բժշկական մուզէումում կաշուի զանազան հիւանդութիւնները արհեստական կերպով ներկայացնելու համար: Նախագահը եւ իր պաշտօնակիցը կաթուածահարի պէս նայեցին միմեանց.

—Կարելի՞ է արդեօք այս բաները հեռացնել—հարցրեց նախագահը:

Պաշտօնակիցը, քերելով բշտիկներից մէկը, պատասխանեց.

—Ոչ, բոլորովին անկարելի է... Դա բորբոսն է, ճիշդ այնպէս, ինչպէս պատերի վրա է լինում եւ ներսից է բղխում:

—Ուրեմն մենք կորած ենք... Ջե՞ որ մի այսպիսի ցուցահանդէս մենք անկարող ենք օրհնել... Մեղաւորը միայն դուք էք, Բարրաչէ... Դուք շատ անշնորք կերպով էք նորոգել կիսարձանը... Մենք այժմ ժամանակ էլ չունենք մի ուրիշը բերել տալու:

Բարրաչէն խոնարհել էր գլուխը. նա զգում էր իր մեղքը: Յանկարծ մի միտք նրան սթափեցրեց:

—Ասացէք խնդրեմ, պարոն նախագահ, եթէ հին կիսարձանը օրհնել տաք, որը առաջ էր, այսինքն հանգուցեալ կայսրի...

—Կայսրի կիսարձա՞նը... խելագարվե՞լ էք, ինչ է. դուք ցանկանում էք, որ հանրապետութեան պրէֆէկտը օրհնէ կայսրի կիսարձանը...

—Ոչ, ոչ, թոյլ տուէք վերջացնեմ, պ. Դէկլօ. ես կը վերցնեմ հին կիսարձանը, կը հեռացնեմ բեխերը եւ միրուքը, գլխին կը դնեմ այն սաղաւարտի նմանութիւնը, որը միւսը ունի... եւ մի գեղեցիկ հանրապետութիւն կը ստացվի:

Նախագահը այլ եւս հաւատ չէր ընծայում Բարրաչէի տաղանդին եւ հակաճառում էր: Որքան էլ կայսրի կիսարձանը փոփոխվի, նա այնուամենայնիւ չէ կարող հանրապետութեանը նմանվել:

—Լսեցէք, ասաց Բարրաչէն.—հանրապետութիւնը իրապէս գոյութիւն ունեցող մի անհատ չէ. ոչ ոք նրան չէ տեսել... ուստի ոչ ոք չէ կարող ասել, արդեօք պատկերը նրան նման է թէ չէ:

Ֆերնայ-Դէկլօն՝ յոգնած վիճաբանութիւնից, վերջապէս համաձայնվեց: Վճռեցին, որ ոչ ոք չը պիտի իմանայ այդ փորձի մասին, որովհետեւ վախենում էին անաջող հետեւանքից:

Բարրաչէն հանեց կիսարձանը համայնական տան պահարանից եւ սկսեց գործել իր մեծ ձեռքերով կայսրի կիսարձանի վրա, աշխատելով նրան կարելիին չափ նմանեցնել միւսին: Երեկոյեան նա վերջացրեց աշխատանքը, կանչեց նախագահին եւ ցոյց տուեց նրան իր գործը: Ի հարկէ, Բարրաչէի այս հանրապետութիւնը, իր լայն ճակատով, կամարաձեւ քթով, ուժեղ, տափակ այտերով՝ մի զարմանալի հանրապետութիւն էր. բայց հերոսական սաղաւարտը, որը կատարելապէս նմանում էր միւսին, հարթում էր ամեն մի պակասութիւն:

Նախագահը զարմանալով որմնադրի աջողութեան վրա, ասաց.

—Ձեր կիսարձանը ճիշդ որ վատ չէ. ես չէի կարող հաւատալ, որ դուք այդ գործում այդքան ընդունակ էք:

—Մարդ կատարում է այն, ինչ որ կարող է.—պատասխանեց պաշտօնակիցը, որի հումորը նորից զարթել էր. նա ձեռքում բռնած ունէր մի կապոց, որը մեկնելով նախագահին՝ աւելացրեց:

—Ահա, պ. Նախագահ, պահեցէք:

—Ի՞նչ է այս, հարցրեց նախագահը:

—Կայսրի բեխերը եւ միրուքը... Ես մեծ զգուշութեամբ եմ պոկել դրանց, կարող է պատահել, որ հանրապետութիւնը... Դուք հասկանում էք ինձ... այն ժամանակ կը վերցնեմ սաղաւարտը, կը կպցնեմ բեխերը եւ միրուքը եւ մենք կունենանք մեր կայսրին վառարանի վրա՝ առանց մի սանտիմ անգամ ծախսելու համայնքի հաշւից...

Ա. Տէր-Մարկոսեան

Բ ե ր լ ի ն.

մապատասխան եւ հմուտ անձի կարեւորութիւնը եւ առաջարկեց յուրջ վերաբերվել այդ խնդրին եւ առանց ազգայնական կամ կրօնի խտրութեան ընտրել հմուտ եւ գործի շահերին նախանձախնդիր անձնաւորութիւն։ Դեռ խօսքը չը վերջացրած, մի խումբ պատրաստված վրացիներ, որոնք Ակակի Ծերեթելու բանակին են պատկանում, ահագին գոռում-գոչում բարձրացրին ընդդէմ Պ. Ց. Պարոնբէգեանի։ Նոյն վայրկեանին, երբ վրացիները պահանջում էին ընտրել ուսուցիչ Ջակելուն, միւս կողմից մի ուրիշ աղմուկ բարձրացաւ. այդ էլ հրէաներն էին, որոնք ընտրել էին մէկին, որ յայտնէ իրանց ցանկութիւնը իրանց թեկնածուի մասին, բայց որովհետեւ այդ դերձակ պատգամաւորի ճղճղոցը իզուր անցաւ վրացիների գոռոցների պատճառով, ուստի բոլոր հրէաները վճռեցին բողոքել, որպէս զի ժողովականների ուշադրութիւնը գրաւեն։ Երեւակայեցէք որ կատարեալ Բաբելոն էր դարձել, ոչ միմեանց խօսք էին հասկանում, ոչ պատասխան, սրա վրա էլ աւելացրէք երկու խոտելիգենտ պարոնների փայտէ կռիւը, որը հազիւ հազ աջողվեց խաղաղացնել. Նախապատրաստված խմբերը ոչ թէ եկել էին ընտրութիւններ անելու, այլ ուղղակի ցոյցեր եւ սկանդալներ սարքելու, այդ պատճառով էլ նախագահը ստիպված եղաւ ժողովը փակված յայտարարել։ Շատ հաւանական է, որ միւս ժողովին, որը շուտով կը կայանայ, վերընտրվի Ց. Պարոնբէգեանը, որովհետեւ մեծամասնութեան տրամադրութիւնը դէպի նա է հակված։ Ց։

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Մարտի 26-ին

Ամսիս 20-ին, քաղաքային խորհրդարանի դահլիճում տեղի ունեցաւ ձիաքարշի բաժնետէրերի տարեկան ընդհանուր ժողովը. Նախագահ ընտրվեց պ. Հ. Մելիքեան։ Ժողովը հրաւիրված էր հաստատելու նախընթաց տարվայ հաշիւը եւ սոյն 1900 թուականի նախահաշիւը։ Հաշուետուութիւնից երեւաց, որ ձիաքարշը աշխատել է բաւական աջող եւ վաստակել է բաւական մեծ գումար, այնպէս որ կարողացել է տալ իր բաժնետէրերին 43 ր. 50 կ. զուտ արդիւնք ամեն մի բաժնին.—բաժինը արժէ 250 րուբլի կամ թէ հարիւրին 17 ր. 20 կոպէկ։ Նախընթաց տարիների հետ համեմատած՝ պէտք է ասել, որ արդիւնքը շատ աջող է եղել. եւ մանաւանդ խոստանում է աւելի աջող լինել, եթէ ի նկատի ունենանք քաղաքի ազգաբնակութեան աճելը եւ առեւտրի զարգանալը ոչ թէ օրերով, ինչպէս ասում են, այլ ժամերով։ Մտադրութիւն կայ մօտիկ ապագայում ձիերը փոխարինել էլէքտրականութեան եւ մեծացնել գծերի ցանցը։

Ի հարկէ, մենք ցանկանում ենք կատարեալ աջողութիւն այդ ձեռնարկութեան. սակայն կը ցանկանայի ասել ընթերցողին, որ ներկայ նամակիս առիթ տուողը ոչ թէ այդ ընդհանուր ժողովն է իր աջողութիւնով կամ անաջողութիւնով, այլ նոյն այդ ժողովում բարձրացրած, ընդունված եւ վճռված մի հարց։ Խնդիրը ծառայողներին է վերաբերում։ Բնական էր կարծել, թէ որ եւ է առեւտրական ձեռնարկութեան աջողութեան հետ անպայման կապված պէտք է լինէր եւ գործին անմիջական մասնակցող, նրա աջողութեանը իր ուսերով նըպաստող ծառայողների թէ նիւթականը եւ թէ մ ա ս ա մ բ բարոյականը։ «Մասամբ» բառը դիտմամբ ընդգծեցինք, որովհետեւ Բագուի մէջ, ընդհանուր առմամբ, բոլոր առեւտրական ձեռնարկութիւնների եւ մանաւորապէս ձիաքարշի վարչութիւնները դժբաղդաբար չունեն եւ չեն ղեկավարվում այն բարձր սկզբունքներով, որոնք պահանջում են բարելաւել իրանց ծառայողների բարոյականը։ Բայց հօ նիւթականի մասին նրանք պարտաւոր են հոգ տանել, գէթ այն չափով, որ չափով գործը ինքն է հնարաւորութիւն տալիս։

Ներկայ դէպքում ձիաքարշի վարչութիւնը կատարելապէս կարող էր գոհացում տալ իր բոլոր ծառայողներին. բայց տեսէք ինչ է արել նա. աւելացրել է գրասենեակի բոլոր ծառայողների, վարչութեան անդամների ռոճիկները. այս վերջինները բացի իրանց ռոճիկներից, ստանում են եւ զուտ արդիւնքից 8 տոկոս։ Այսպիսով «ռոճիկ աւելացնելու պրօցեսսից» դուրս են մնացել բոլոր կօնտրօլեօրները, կօնդուկտօրները, ձիապանները եւ ուրիշ աւելի «սոտր» տեսակի ծառայողներ. իսկ նրանց, որոնք ծերացել են ծառայութեան մէջ, բոլորովին չպրտել են դուրս, տալով նրանց միանուագ մի գումար, որի քանակութիւնը, ի հարկէ, մնաց անորոշ։ Ահա թէ ինչով վերջացաւ այդ ընդհանուր ժողովը։ Առանց խղճի խայթոցի, վճռում են հեռայնել ծերացած ծառայողներին, որոնք կորցրել են իրանց մէջքերը՝ բաժնետէրերին այսօր հարիւրին քսան տոկոս տալու համար, աշխատելով օրական 15—16 ժամ չարունակ. մինթէ նրանք իրաւունք չունէին սպասել աւելի մարդավայել վարմունքի, քան այն ա ն յ ա յ տ կոպէկները, որոնք կազմում են նրանց արդար վաստակը եւ որոնք, սակայն, տրվում են նրանց այսօր իբրեւ ողորմութիւն…

Անարգ ողորմութիւն… կաւելացնենք մենք։

Սլաք

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Երէկ, մարտի 29-ին, Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութիւնը ստացաւ երկրագործութեան մինիստր Ա. Երմօլօվից հեռագիր, որով նա շնորհաւորում է Ընկերութեան գոյութեան յիսնամեայ յօբելեանը։ Ահա մինիստրի հեռագրի բովանդակութիւնը. «Շնորհաւորում եմ Կայսերական Կովկասեան Գիւղատընտեսական ընկերութեան կիսադարեան գոյութիւնը. ցանկանում եմ, որ ապագայում էլ նա զարգացնի իր առաջադէմ եւ օգտաւէտ գործունէութիւնը՝ մշակելով գիւղատնտեսական խնդիրներ, տարածելով գիւղատնտեսական գիտութիւններ եւ գործնական աջակցութիւն ցոյց տալով գիւղատնտեսներին։ Մտաբերելով հաճութեամբ այն դէպքերը, երբ ընկերութիւնը ցոյց է տուել գործակցութիւն մինիստրութեան նախաձեռնութեան, յոյս ունեմ, որ եւ ապագայում կը տեսնեմ նրա մէջ գործունեայ օգնական։» Ստորագրել է երկրագործութեան եւ պետական կալուածների մինիստր Երմօլօվ։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Ախալքալաքի գաւառի երկրաշարժից վնասված գիւղացիներին օգնելու նպատակով՝ երկրագործութեան մինիստրութիւնը որոշել է ձրիաբար տալ արքունական անտառներից 3240 հատ գերան՝ տներ շինելու համար։ Այդ նուէրը մեծ օգնութիւն կը հասցնի գիւղացիներին եւ կը թեթեւացնի երկրաշարժից վնասվածներին օգնող մասնաժողովի ծախքերը։

—

Քութայիսի նահանգում գտնվող Ս ա կ ա ր ա յ ի փորձնական կայարանը ամեն տարի ընդունում է բանուորներ, որոնց սովորեցնում է այգեգործութիւն եւ ամերիկական վազեր խնամելու եղանակները։ Առաջիկայ ապրիլի 4-ին պէտք է տեղի ունենայ այդ աշակերտ-բանուորների հարցաքննութիւնը։ Երկրագործութեան մինիստրի փոխարէն կարգադրել է, որ այդ հարցաքննութեան ներկայ գտնվեն գիւղատնտեսութեան տեսուչ Վ. Գէեվսկի եւ ագրօնօմ Ս. Տիմօֆէեվ։

—

Պետերբուրգի ռուսաց կայսերական պարտիզպանական ընկերութեան մէջ կազմված է մի յանձնաժողով, բժիշկ Մարցինկեվիչի նախագահութեամբ, մշակելու այնպիսի կանօններ, որոնցով ամբողջ Ռուսաստանում կազմակերպվէին ծառատնկութեան հանդէսներ։ Յանձնաժողովն արդէն աշխատում է եւ կարճ ժամանակից յետոյ միջնորդութիւն կը յարուցվի կառավարութեան առաջ հաստատելու այդ կանօնները։ Պարտիզպանական ընկերութիւնը մըտադիր է ծառատնկութեան հանդէսներ կազմակերպող բոլոր քաղաքներին օգնել թէ դրամով եւ թէ ծառեր ուղարկելով, իսկ հարկաւոր դէպքում ուղարկել նաեւ մասնագէտ պարտիզպաններ գործը ղեկավարելու համար։

—

Թիֆլիսում մէկը միւսից յետոյ սպանութիւններ են կատարվում։ Մարտի 26-ին մանկավարժանոցի ... Մարտի 26-ին մահմեդականների դպրոցի աշակերտ Մեհրալի Աղամիրօվ սպանեց նոյն ուսումնարանի աշակերտ Սուլէյման Շաֆիեվին՝ վիրաւորված այն բանից, որ Շաֆիեվ գանգատվել էր ուսումնարանական վարչութեանը, թէ իր կորած գրքի գողացողը Աղամիրօվն է։ Մարտի 28-ին Պետր Լօլաձէ սպանեց Բագրատ Տէրտէրեանին՝ Հաւլաբարի գինետներից մէկում կեր ու խում անելուց յետոյ։ Եւ նոյն օրը՝ մարտի 28-ին, Էնֆիաճեանցի ծխախոտի գործարանում ծառայողներից մէկը՝ Սարգիս Սարումեան, կամենալով սպանել գործարանի կառավարիչ Սէյլանեանցին՝ ատրճանակ արձակեց եւ վիրաւորեց նրան։

—

Պետական կալուածների մինիստրութիւնը նորերումս հրատարակել է տեղեկութիւններ արքունական անտառների եւ հողերի շահագործութեան վերաբերմամբ 1898 թուին։ Այդ տեղեկութիւններից երեւում է, որ 1898 թուին վերոյիշեալ աղբիւրներից ստացված ամբողջ եկամուտը հասել է 42,139,296 րուբլու։ Եւրոպական Ռուսաստանից ստացված է 39,783,382 ր. Կովկասից՝ 764,975 ր, եւ մնացեալ Ասիական-Ռուսաստանից 1,580,939 ր.։ Ընդհանուր ծախք եղել է այդ կալուածները կառավարելու համար 8,014,028 ր. որից Կովկասի վրա ծախսված է 503,517 ր.։ Հանելով ծախքը ընդհանուր մուտքի գումարից՝ մնում է 34,095,268 ր. որ եւ եղել է 1898 թուին արքունական անտառների եւ հողերի շահագործութեան զուտ արդիւնքը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Մարտի 21-ին համայնքների ժողովի դահլիճում կայացաւ իրլանդական միացած կուսակցութեան միտինգը՝ Ջօն Ռեդմօնդի նախագահութեամբ։ Նրա առաջարկութեամբ ժողովը միաձայն ընդունեց հետեւեալ որոշումը. «1782 թւին իրլանդական համայնքների ժողովը միահամուռ ձայնակցութեամբ ընդունեց անկախութեան վերաբերեալ օրէնքը, իսկ 1783 թըւին անգլիական պարլամենտը ընդունեց մի օրինագիծ, որի մէջ յայտարարված էր, թէ Իրլանդիայի օրէնսդրական անկախութիւնը «երբէք ապագայում չը պիտի վիճելի համարվի»։ Այսու ամենայնիւ անգլիական պարլամենտը դժրեց իր հանդիսաւոր խոստումն եւ խախտեց մեր իրաւունքը՝ ջնջելով մեր անկախութիւնը միացման օրէնքով, որի յօդուածները, խաբէական եւ բռնի միջոցներով ընդունել տալով իրլանդական պարլամենտին՝ առաջարկվեցին անգլիական պարլամենտին ուղիղ 100 տարի այսօրվանից առաջ։ Այս պատճառով մենք յայտնում ենք, թէ միացման օրէնքը բարոյական հիմքի վրա չէ հաստատված, եւ թէ Իրլանդիայում չէ կարող տիրել ոչ խաղաղութիւն եւ ոչ հաւատարմութիւն, քանի որ ազգային ինքնավարութեան իրաւունքը չէ վերականգնված։»

—Բօլգարական մինիստր-նախագահ Իւանչօվը, «Eclaire» լրագրի թղթակցի հետ խօսակցելիս՝ յայտնեց, թէ բօլգարական կառավարութիւնը ամենեւին մտադրութիւն չունի Բօլգարիան անկախ յայտարարել կամ Ռուսաստանին որ եւ է իրաւունք արտօնել Բուրգաս նաւահանգստի վերաբերմամբ։ Իւանչօվի ասելով Ռուսաստանի պատերազմական յենակէտը Սեւ ծովում Սեւաստօպօլն է։ Ինչ վերաբերում է Բուրգասին՝ պէտք է ասել, որ առանց դրան էլ ռուս-թիւրքական պատերազմի ժամանակ Բօլգարիան նոյնքան քիչ կարող կը լինէր դիմադրել ռուսաց զօրքերի ափ դուրս գալուն այդ նաւահանգստում, որքան 1877 թւին Ռումինիան կարողացաւ դիմադրել ռուսաց զօրքերի ռումինական երկրի միջով անցնելուն։ Այժմեան բօլգարական քաղաքականութիւնը, աւելացրեց մինիստրը, Ռուսաստանի հետ ունեցած հին տարաձայնութիւնները վերացնելուց յետոյ, ընդունեց խաղաղ եւ զսպող բնաւորութիւն, նման ֆրանս-ռուսական դաշնակցութեան քաղաքականութեան։

—«Mémorial Diplomatique»-ի ասելով՝ Բեռլինի արքունիքում պնդում են, թէ Հօհէնցհօլլէրների հաշտութիւնը Հաննօվէրեան տան հետ պէտք է կատարեալ համարել։ Բրաունշվէյգում խնամակալութիւնը բառնալու եւ Գէօրգ Թագաւորի արքայական աթոռը վերահաստատելու խնդիրը հերթական հարցերի շարքն է դասված։ Շուտով դաշնակցական խորհրդին մի օրինագիծ կառաջարկվի այս մասին։

—Կ. Պօլսից հեռագրում են «Kölniche Zeitung» լրագրին, թէ ռուս-թիւրքական բանակցութիւնները փոքր-ասիական երկաթուղային գծերի առիթով վերջացած են արդէն։ Բ. Դուռը պարտաւորվեց երկաթուղային ճանապարհների շինութեան արտօնութիւնը տալ միայն ռուս դրամատէրերին, եթէ ինքը ցանկութիւն չունենայ իր միջոցներով ճանապարհներ շինելու։ Այն շրջանի սահմանները, որի վերաբերմամբ համաձայնութիւն է կայացել, սրանք են. արեւմուտքից՝ Ադաբազար—Հերակլէայի գիծը, հարաւից՝ Անգօրա, Կեսարիա, Սեբաստիա, Խարբերդ, Դիարբէքիր եւ Վանի գծերը։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

28 մարտի

ՀՌՈՄ։ Մեծ իշխաններ Միխայիլ Նիկօլաեւիչ եւ Գէօրգի Միխայիլօվիչ երէկ այցելեցին Թագաւորին, որ հրաւիրեց նրանց նախաճաշի։ Այսօր նրանք ընդունվեցին Պապից։ Մեծ Իշխաններին ուղեկցում էր ռուսաց դեսպանը։ Նոցա Բարձրութիւնները ապա այցելեցին կարդինալ Ռամպօլլային եւ փոքր ինչ յետոյ ընդունեցին նրան իրանց մօտ։

ԼՈՆԴՈՆ։ Ինչպէս հաղորդում են «Times»-ին Վեպերենից, այնտեղի բուրդապահ զօրքի յարաբերութիւնները գլխաւոր բանակի հետ կտրված են։ Անգլիական ամրութիւնները չափազանց ուժեղ են։ Զօրքերը կերակրի ամբողջական բաժիններ են ստանում։ Առաջաւոր պահնակների եւ թշնամու մէջ շարունակ հրացանաձգութիւն է տեղի ունենում։

ԱԼԻՎԱԼՊՕՐՏ։ Վէպէրէնի մօտ կռիւն ամբողջ օր տեւեց։ Բօէրները յաղթվեցին։ Երկու կողմի կորուստներն եւս բաւականին ծանր են։ Բօէրների էլի մի զօրաբաժին Դէբէրսդօրփից գնում է դէպի Վէպէրէն։ Այսօրվայ պատերազմում առաջ բօէրների Մաքսիմի թնդանօթները մեծ վնաս հասցրին անգլիացիներին, բայց յետոյ, երբ անգլիացիները գտան ճիշդ նշանը, թշնամուն ծանր կորուստ պատճառեցին։ Բուկավիլից մի զօրաբաժին գնում է Վեպերէն։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Գեներալ Բունդէ եւ ութերորդ դիվիզիան կեղծ-շարժումն կատարեցին դէպի Սպրինգֆօնտէն։ Կարրինգտօն եկաւ Կապշտադտ եւ անյապաղ ուղեւորվեց դէպի Բէյրա։

ԱԼԻՎԱԼՊՕՐՏ։ Լուրերին նայելով՝ այսօր առաւօտեան Վեպերէնի մօտ նորից սաստիկ կռիւ է տեղի ունեցել։ Կռւի ելքը անյայտ է։ Բօէրների զօրքերը բաղկացած են երեք զօրաբաժիններից Վիկկերս-Մաքսիմի եւ այլ թնդանօթներով։

ՆՕՐՎԱԼՍՊՕՐՏ։ Ֆիլիպպօլիսի եւ Ֆօրսմիտի շրջաններում ազգաբնակութեան մէջ յուզումն է տիրում։ Շտէյնի կոչնաթղթերը տարածված են ամեն տեղ։ Անգլիական քաղաքապահ զօրքը քիչ ժամանակ առաջ նահանջեց դէպի հարեւան շրջանը, որից յետոյ անմիջապէս բօէրների մէջ սկսեց մեծ գործունէութիւն նըկատվել։ Այստեղ ապրող անգլիացիները, երկիւղ կրելով այդ հանգամանքից, դիմեցին Սպրինգֆօնտէնի իշխանութիւններին, որոնք հաւատացրին նրանց, թէ անյապաղ միջոցներ ձեռք կառնվեն նրանց պաշտպանելու համար։

ՄԵՖԿԻՆԳ։ Մարտի 14-ին առաւօտեան թըշնամին սկսեց ռմբակոծել քաղաքը 7 թնդանօթներով։ Այս ռմբակոծութիւնը աւելի զօրեղ էր, քան երբ եւ իցէ տեղի էր ունեցել պաշարման սկզբից։ Մի եւ նոյն ժամանակ բօէրները յարձակումն գործեցին քաղաքի վրա հիւսիսային եւ հարաւ-արեւմտեան կողմերից, բայց յետ մղվեցին։

ՊԱՐԻԶ։ Դէլկասսէ գրեց Ժօրժ Բերրիին, թէ ինքը հաղորդեց մինիստրների խորհրդին Բերրիի դիտաւորութեան մասին հարցապնդումն անելու Բէյրայի գործի վերաբերմամբ։

ՊԱՐԻԶ։ Մինիստրների խորհրդում վճռված է, որ Դէլկասէն չը պատասխանէ Բերրիի հարցապնդմանը անգլիական զօրքի Բէյրայից անցնելու վերաբերմամբ։

29 մարտի

ԲԻՏՈՒԼԻԱ։ Մարտի 23-ին։ Բօէրները իրականապէս տիրում են Օրանժեան հանրապետութեանը երկաթուղային գծից դէպի արեւելք։ Թշնամին դիրք բռնեց Բիտուլիայից 12 մղոն հեռու։

ԳԱԲԵՐՕՆԷՍ։ Մարտի 21-ին։ Մարտի 18-ի կռւում Պլումէր թեթեւ կերպով վիրաւորվեց։

ԲՈՒԼՈՒՎԱՅԵՕ։ Մարտի 21-ին։ Գեներալ Պլումէր կռիւ ունեցաւ բօէրների հետ Մեֆկինգի եւ Ռամատլաբամայի մէջ տեղում։ Երբ նա Մեֆկինգից 6 մղոն հեռու էր գտնվում, բօէրների մի բազմաթիւ զօրաբաժին երեւաց։ Պլումէր, երկիւղ կրելով շրջապատվելուց՝ ստիպված եղաւ հետզհետէ նահանջել դէպի Ռամատլաբամա, իսկ յետոյ դէպի նախկին բանակատեղին։ Կռիւը տեւեց մինչեւ երեկոյեան ժամի 6-ը։ Անգլիացիներից սպանվեցին 3 օֆիցեր եւ 7 զինուոր, վիրաւորվեցին 3 օֆիցեր եւ 24 զինուոր. 11 զինուոր անյայտ կորան։ Բօէրների կորուստը դեռ եւս անյայտ է, բայց կարծում են, որ պէտք է մեծ լինի։

Ս. ՀԵՂԻՆԷ։ Նաւը գերի բօէրների հետ միասին հասաւ այստեղ։ Վաղը գերիները ափ կը հանվեն։

ԲԼՈՒՄՖՕՆՏԷՆ։ Նորերումս տեղի ունեցած փորձերի պատճառով՝ հարց է ծագում, թէ արդեօք չափազանց փափուկ չը վարվեցին անգլիացիները Օրանժեան բօէրների հետ։ Բօէրների վատ վարմունքը այն ապարակատէրերի հետ, որոնք յանձնել էին իրանց զէնքերը, սաստիկ յուզմունք առաջացրեց զօրքի մէջ։ Ասպա «Րէյտէրի գործակալութեան» թղթակցի ասելով՝ ձիերի կորուստը իւրաքանչիւր ամիս պէտք է 5,000 համարել։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ «Ewening World» հաղորդում է, թէ Դէվէյ վճռեց յետ վերցնել իր թեկնածութիւնը նախագահի պաշտօնի համար։

ԼՈՆԴՈՆ։ Ֆրանց-Յօվսէփ կայսրի Բօլլին

այցելութեան դէպքը առիթ տուել «Morning Post» գրելու, որ նորան այն ծառայութիւններին համար, որ Ֆրանց-Ցոզեֆի ժառանգը էր պետութեանը եւ եղբօրորդուն է, թէ կայսրի այցելութիւնը դէպի Բեռլին մեծ դեր ունի որպէս Գերմանիայիններին, այնպէս էլ Աւստրօ-Վենգրիայի համար: «Երկու գերմանացի կայսրների դաշնակցութիւնը, շարունակում է լրագիրը, չնայած Ռուսաստանի գերիշխանութիւնը եւ գրաւած է այն բանի, որ ոչ մի պետութիւն առաջնակարգ դիրք չի բռնի Եւրոպայում:

ՊՐԵՏՈՐԻԱ. Լուրերին նայելով մարտի 23-ի գիշերը սպառազինուած կաֆիրները մի խումբ Մաֆեկինգի մօտ կարողացաւ ճեղքել բօէրների շարքը եւ Թագ կենալ մօտիկ անտառի խորքում: Բօէրները շրջապատեցին նրանց եւ երկարատեւ ամբողջութիւնից յետոյ գրաւեցին անասուն եւ սպանեցին 31 կաֆիրների:

ԼՈՆԴՈՆ. Երեկոյեան լրագրերին հաղորդում են, թէ առաւօտեան զօրքը Թոնամօթամբ Հաղթութիւն սկսվեց Նամաքուալէնդի մօտ:

ՖԻԼԱԴԵԼՖԻԱ. Երամշտական անդամակցութեան կողմից տեղի ունեցաւ այստեղ ուսանող երիտասարդութեան բազմամարդ ժողովը, որի ժամանակ ճառեր արտասանվեցին ի նպաստ բօէրների: Ճառախօսներից մէկը ներքին գործերի մինիստրի նախկին օգնական Ուէբստեր Դէյվսն էր: Մի պատանի ընտրվեց, որ անձամբ յանձնէ Կրիւգէրին այն ուղերձը, որին ստորագրել են 22,000 աշակերտներ: Ուղերձի մէջ յոյս է յայտնվում, թէ բօէրները վերջ ի վերջոյ կը յաղթեն:

ՆԵԱՊՈԼ. Բօէրների պատուիրակութիւնը, որի անդամներն են Ֆիշեր, Վօլմարանս եւ Վեսսելս, հասաւ այստեղ գերմանական «Kaiser» շոգենաւով: Նրանց դիմաւորեցին Օրանժեան հանրապետութեան Բրիւսսէլի դեսպան Ֆօխտոր Միւլլէր եւ զեւղաւութեան քարտուղար Վան-Բէլօուէ: Ինչպէս դեսպանը, այնպէս էլ պատուիրակները հրաժարվեցին լրագրական աշխատակիցներին ընդունելուց: Պատուիրակները կը մնան այստեղ մի քանի օր:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

	№ 1 գնացքը:	№ 3 գնացքը:
Բագուից դուրս է գալիս	ցեր. 4 ժ. 15 ր.	գիշ. 12 ժ. 20 ր.
Թիֆլիս է հասնում	առ. 8 » 40 »	եր. 6 » 28 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 9 » 10 »	եր. 7 » 32 »
Բաթում է հասնում	եր. 8 » 32 »	առ. 8 » 12 »

	№ 2 գնացքը:	№ 4 գնացքը:
Բաթումից դուրս է գալիս	առ. 9 ժ. 15 ր.	եր. 9 ժ. 05 ր.
Թիֆլիս է հասնում	եր. 8 » 53 »	առ. 9 » 45 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 9 » 25 »	» 11 » 32 »
Բագու է հասնում	ցեր. 1 » 04 «	» 6 » 15 »

Դ Ի Լ Ի Ժ Ա Ն Ս Ն Ե Ր

Հինգ հոգու համար:

Թիֆլիսից դուրս է գալիս	7 ժ. առ.	9 ժամ առ.
Գիշերում է	Մլետում	Պասանաուր
Վլադիկավկազ հասնում է	7 ժ. 20 ր. եր.	9 ժ. 20 ր. եր.
Վեց հոգու համար (չեն գիշերում)		
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	1 ժ. ցերեկ.	7 ժամ երեկ.
Վլադիկավկազ հասնում է	3 » 25 ր. եր.	9 ժ. 50 ր. եր.

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրոնցօվի արձանի հանդէպ)

ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.

Կ. Մ. Ջիկօվանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Զ. Ի. Բաբանասեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.

Ա. Ն. Ծպակօվսկի—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հ.

Ա. Պ. Կարապետեանց—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ա. Ն. Ծպակօվսկի—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբուժութիւն), վեներական և մորթի հ.

Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 ժ.

Վ. Մ. Մախվիլաձէ—քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւն:

Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Օ. Տ. Առվանիտակի—ատամ. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

113—150 **Բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ**

Բագուի ս. Լուսաւորիչ եկեղեցու համար ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ԽՄԲԱՊԵՏ, լաւ վարձատրութեամբ: Գերադասելի են կոնսէրվատորիաների՝ հայոց երգեցողութիւն գիտցող՝ ուսանողները: Պայմանների համար դիմել.—Баку. Армянская церковь. Архимандриту Арсену Клитчянцъ: 1—3

ՄԻ ՀԱՅՈՒՀԻ

որ գիտէ հայերէն, ռուսերէն եւ ֆրանսերէն լեզուները եւ մուզիկա, ցանկանում է գտնել կօմպանիօնկայի տեղ, կամ պարապել եօթ-ութ տարեկան աղջկայ հետ. յօժար է գնալ նաեւ քաղաքից դուրս: Հասցէն՝ Лабораторная ул., № 5, домъ Цуринова. (Գաւթում, աջակողմը): 1—6

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, թէ նրա դիւանատան մէջ 1900 թւի ապրիլի 3-ին, ժամի 12-ին նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու այն չորս կրպակները, որոնք գտնվում են Բազարնայա փողոցի ծայրում, այն քառակուսի տարածութեան վրա, որ մտնում է Ալէքսանդրեան այգու մէջ: Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագիրը վարչու- 4 բաժանմունքում ամենայն լի օր ժամը 9-ից մինչեւ 3-ը: 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Հինգշաբթի, մարտի 30-ին

Վ. Վ. ԼՈՒՆԿԵՎԻՉ

անդամների, կանդիդատների եւ նրանց ընտանիքների համար կը կարդայ

հրապարակական դասախօսութիւն

ՍԱՌՈՅՑԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՖՐԵՏԻՕՖ ՆԱՆՍԷՆ

Դասախօսութիւնը կը լուսաբանվի մոգական լապտերով:

Սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին

Տեղերի գները 20 կոպէկից մինչեւ 1 րուբլի:

Տոմսակները կարելի է ստանալ ժողովարանի շվէյցարից: 1—1

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԵԿ

«Մ Ի Ջ Ն Ո Ր Դ»

(Посредникъ)

Դ. Ի. ԵՍԱԿԻՄՕՎԻՉԻ

Պուշկինեան պասաժ, Թամամշեվի քարվանսարայի հանդէպ:

Ծախվում են տներ, հողաբաժիններ՝ գործարաններ շինելու համար, քաղաքում եւ քաղաքից դուրս՝ գաւառներում: Ամարանոցներ, նաւթային հողեր: Մանրամասնութիւնների համար դիմել գրասենեակ: № 2. 0—21

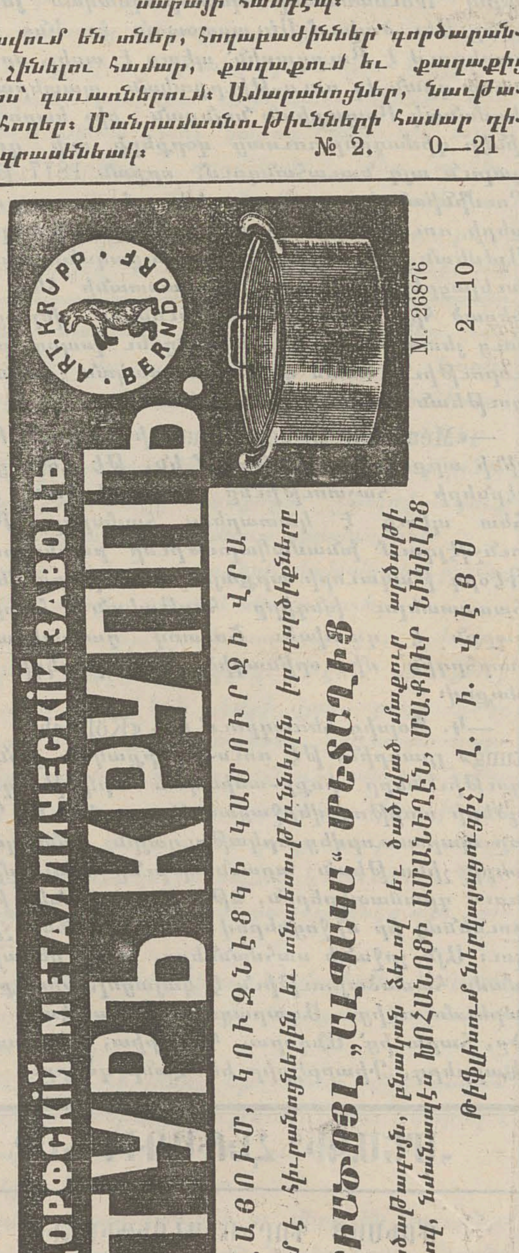

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

կանօնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ:

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն եւ Պոլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 29 մարտի (11 ապրիլի) ԺՕՐԺԻ շոգենաւը, նաւապետ ԲՈՒԼ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Ամիսը մի անգամ կանօնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մութաֆեաններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27: ՆՈՎՕՐՕՍԻՅՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (Ե. Հ. Շ.) 3—20

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ի գիտութիւն ընկերութեան անդամների, որ այս տարվայ ապրիլի 2-ին, կիրակի օր, երեկոյեան ժամի 7-ին, նշանակված է ընդհանուր ժողով Քաղաքային Խորհրդի դահլիճում:

Զբաղվելիք առարկաներն են. 1) Քննութիւն վարչութեան հաշիւների սկսած 23-ից սեպտեմբերի 1899 թ. մինչեւ 6 յունվարի 1900 թ. 2) Զեկուցումն հաշւետեսների. 3) Զեկուցումն հիմնվելիք աշխատասիրութեան տան մասին. 4) Զեկուցումն Ց. Դ. Խուդադեանու անունով որբերի ապաստարան բանալու մասին. 5) Զեկուցումն Ց. Դ. Խուդադեանի կտակած քարվանսարայի մասին եւ 6) Զեկուցումն գրադարան-ընթերցարանի վերջնական հաշիւների: 2—3

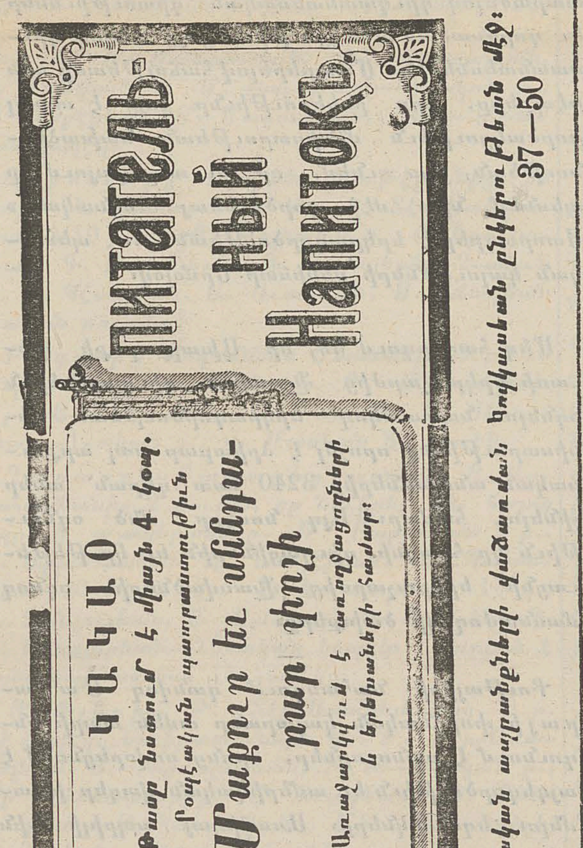

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ: Մեծ արկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.:

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը: Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

ԶՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սևութիւնը, մուները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն: Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում: Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երևանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բագւում. նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Պապօվի և Արիստակօվի դեղատներում: Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով: 54—100

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏԿԱ

ՕՐԻՈՐԴ ՆՈՒՆԷ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԳՕԼՕՇԵԱՆ

Հասցէն՝ Красногорская ул. № 14. 21—21

ԾԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ-ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ

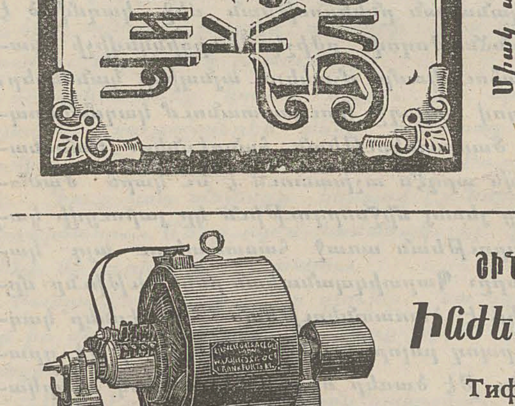

Ինժեներ Ն. Բ. Պասեկի

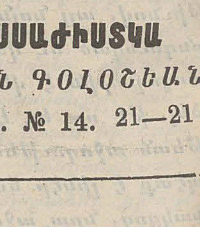

Тифлисъ, Михайловская ул. № 116.

Հասցէն հեռագիրների համար. Тифлисъ—Пассеку.

ՏԷԼԷՖՕՆ № 642.

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՈՒԹԻՒՆ

Ռուսաց և արտասահմանեան ֆիրմաների:

ԲԻՒՐՕՆ ՅԱՆՁՆ Է ԱՌՆՈՒՄ

կառուցանել

Ամէն տեսակ շինութիւններ, գործարաններ և գործատներ

ԳԱԶԱ-ՇՈԳԻ-ՋՐԱՆՑՔՆԵՐ

Ամէն տեսակ էլէկտրօտեխնիկական կառուցումներ և սարքեր, այսինքն՝ հեռագիրների, տէլէֆօնների, լուսաւորութեան, տրամվայների և ոյժի հաղորդիչ հեռաւորութեան վրայ:

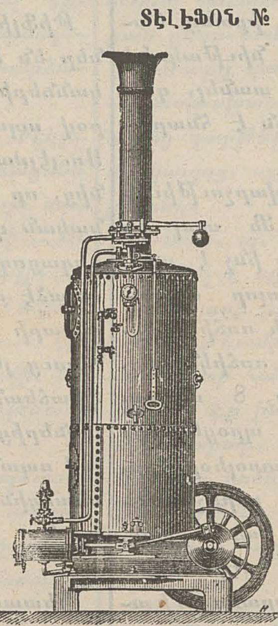

ԿԱՆԱԼԻԶԱՑԻԱ, ՎԵՆՏԻԼԵԱՑԻԱ և ՏԱՔԱՑՈՒՄԸ

ԴՆԵԼ, ԺՈՂՈՎԵԼ և ՍԱՐՔԵԼ

ամեն տեսակ

տուրբիններ, խողովակներ, մեքենաներ և ջրհաններ:

ԿԱՌՈՒՑԱՆԵԼ

երկաթէ կամուրջներ և մնացեալ:

ՑԵՄԵՆՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

(Ե. Հ. Շ.) 81—100